

**Feljegyzések
a háború alatt** Kaffka Margit:
Napló
Szerk.: Bodnár György,
Nap Kiadó, Bp., 2008.

Kaffka Margit 1915-ben jelentette meg háborús írásait a *Nyugatban Lírai jegyzetek egy évről* címmel. A tizenhárom részből álló szöveg témájából fakadóan is személyes hangvételű, hiszen elbeszélőjének az átélt eseményekre adott legbensőbb válaszait fogalmazta meg. A tavalyi évben napvilágot látott vékony Kaffka-kötet az író három írását tartalmazza, s mindegyik a fent jelzett téma körébe sorolható.

A kötet szerkezetet a következőképpen épül fel: a nem publikálásra szánt 1914. augusztus és a *Feljegyzések egy háztartási könyvbe* című szöveget követi a *Lírai jegyzetek egy évről*. Az első szöveget Baloghy Mária tette közzé 1936-ban a Tükör című lapban, a másodikat 1937-ben a Magyar Női Szemle hasábjain. Az 1914. augusztus Schöpfunglin Aladár hagyatékából maradt fenn, a *Feljegyzések* pedig Kaffka Margit kiadatlan kéziratjai között volt fellelhető. Minderről és a további filológiai, életrajzi háttérrel az író életművéről monográfiát író Bodnár György utószava tájékoztat. A múlt év októberében elhunyt irodalomtörténész fogalmazta meg a következő észrevételt is: „[...] már 1915-ben, a *Nyugat* II. 1055–1074. lapjain megjelenik a *Lírai jegyzetek egy évről* című szabálytalan kisregénye, amelyet 1916-ban a *Két nyár* tárgyias társadalomrajza követ. A két mű gondolati rokonsága nyilvánvaló. Kaffka is hangsúlyozza ezt, amikor egy kötetben adja ki őket.”

A gondolati rokonság mint kötet szerkesztési elv érvényesül jelen kiadás esetén is. Az 1914. augusztusa a címében jelzett időpontban indul Szegeden, és – ha hinni lehet a dátumozásnak – tulajdonképpen egy háromszori nekifutásból írt naplószerű beszámoló. A második szöveg formájából következően rövid feljegyzéseket tartalmaz egy hónapról, hiszen az 1915 februárjától március végéig terjedő időszakot öleli fel, a kötet záró írás pedig az 1915-ös esztendő történéseit fogja egybe. Tehát függetlenül a szerző eredeti szándékától, és köszönhetően a kötet szerkezetnek, mindhárom írás, más-más formát öltve, azt próbálja körülírni, hogyan lehet megélni a háborús élethelyzetet.

A kötet nyitó naplótöredék ugyanakkor nem kifejezetten a nyomasztó körülményeket állítja középpontba, hanem egy szerelem kibontakozását helyezi előtérbe úgy, hogy közben háttérként minduntalan felbukkannak a háborús élmények. Ha mindezt az életrajz felől közelítjük meg, akkor annyit mindenképpen érdemes kiemelni, hogy a szöveg Kaffka Margit és Bauer Ervin szerelmének kezdeti nehézségeit, az olaszországi nászutat és

az esküvő utáni heteket jeleníti meg. Teszi mindezt visszemlékezés formájában, külön kiemelve azokat a városokat, amelyekben hosszabb-rövidebb ideig tartózkodtak a nászút ideje alatt. Amennyire naplótöredéknek tekinthető tehát Kaffka Margit írása, éppen annyira a töredékeiben élő útleírás hagyományába is beilleszthető.

A következő írás időrendjét tekintve ott folytatódik, ahol az előző abbamaradt. Ebben egyfelől valóban egy háztartási könyvhöz illő ügyes-bajos dolgok jelennek meg, másfelől benne vannak a *Lírai jegyzetek* tartalmi előzményei és keletkezési körülményei is: „Háborús jegyzetet írok. [...] Hat szakasz kész a háborús jegyzetekből.”

A kötet záró írást nyilvánvalóan nem véletlenül szánta publikálásra Kaffka. Bár szuggesztív az előadásmód, valójában már nem csak a szöveg írójának magánéleti vívódásai fontosak, hanem a többi ember és a mesélő közti feszültség is: „Este a vasúton mindenki a háborúról beszélt. Már akkor szembeűnt, milyen sokat lehet elérni a szavak szimbolikus, letompított használatával: »bevonult«, »elsett«, »megverjük«, »kiporoljuk az ellenséget«.” A külvilág ugyanakkor nem kizárólag negatív értelemmel ruháztatik fel, hiszen Fekete Péter és felesége története kiváló szerkezeti megoldásával figyelemreméltó betétszöveget képez. Nem marad el a szerzői kiszólás sem, ami – ha a három írást együttesen tekintjük – akár árnyalhatja is az eddig elmondottakat: „Itthon végre – itthon és együtt... És milyen szörnyű rossz írás volna, ha erről írnék!”

Dobás Kata

A rendszerváltozások megjelenítései a magyar irodalomban

A Magyar Írószövetség Kritikai Szakosztálya szervezésében
2009. március 6. péntek délelőtt 10 órától

A tanácskozás helyszíne:

Magyar Írószövetség, Bp., 1062 Bajza u. 18. I. emelet

10.00 Köszöntő: **Vasy Géza**

A tanácskozás I. szekciója. Elnököl: **Ács Margit**

Előadók: **Falusi Márton, Cs. Nagy Ibolya, Vasy Géza, Ekler Andrea**

11.40 A tanácskozás II. szekciója. Elnököl: **Vasy Géza**

Előadók: **Márkus Béla, Olasz Sándor, Füzi László, Bíró Gergely**

14.20 A tanácskozás III. szekciója. Elnököl: **Elek Tibor**

Előadók: **Bertha Zoltán, Szilágyi Zsófia, Toldi Éva**

15.40 A tanácskozás IV. szekciója. Elnököl: **Ekler Andrea**

Előadók: **Elek Tibor, Sturm László, Ács Margit Pécsi Györgyi**

16.40 Hozzászólások, vita